за г-жа св. Плешоева!
19.09.24 г.

ОБЩИНА КОЗЛОДУЙ
П.К. 3320 КОЗЛОДУЙ
РЕГИСТРАЦИОНЕН ИНДЕКС И ДАТА
10-01-218/19.09.2024 г.

ДО
Г-ЖА МАРИНЕЛА НИКОЛОВА,
КМЕТ НА ОБЩИНА КОЗЛОДУЙ

С КОПИЕ ДО
Г-ЖА СВЕТЛАНА ПЛЕШОЕВА,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ОбС-Козлодуй

За заседания на всички настоящи комисии!

ОБОСНОВКА

за необходимостта от изграждане и регистриране на

ОБЩИНСКИ ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ

в град Козлодуй

от инициативна група за създаване на ОИМ

Уважаема г-жо Николова,

След дългогодишно обсъждане на необходимостта и възможностите за създаване на Общински исторически музей (ОИМ) между хора със сходни интереси в областта на историята, археологията, етнографията и културата на България се оформи инициативна група от 22-ма граждани, чиято идея е безрезервно подкрепена и от видни имена в областта на културата и историята: Георги Ганецовски - археолог и директор на Регионалния исторически музей във Враца; доц. д-р Стефан Александров – зам.-директор на Националния археологически институт с музей към БАН; Николай Казашки – археолог и старши уредник в Регионален исторически музей – Видин и др.

Внасяме настоящата Обосновка с идеята документът да послужи като основание за внасяне на Предложение за изграждане на Общински исторически музей на предстоящата сесия на Общински съвет – Козлодуй и същевременно да бъде спазен редът, определен от Закона за културното наследство и Закона за закрила и развитие на културата, които от своя страна определят основните принципи и приоритети на националната културна политика и уреждат опазването и закрилата на културното наследство на Република България.

Предвид направените до момента проучвания, проведените разговори и предприетите действия от страна на инициативната група, нашата идея е за създаване на Общински музей със смесено участие /чл.27, ал.7/ от Закона за културното наследство, но сме отворени за мнения, предложения, идеи и диалог, за да се намери най-подходящата форма за реализацията на идеята.

В предложената по-долу обосновка представяме накратко събраната до момента информация за историята на населените места, археологическите обекти и находки в община Козлодуй, част от идеите за визията на бъдещия Общински исторически музей, както и предприетите до момента действия от страна на инициативната група.

КОНЦЕПЦИЯ

на инициативната група за визията на Общинския исторически музей в гр. Козлодуй:

1. Местонахождение: да се намира в град Козлодуй - в центъра на града или на главна улица; с подходящи условия за паркиране; с възможност за включване към централно отопление;

Miroslava G a Todorova/19.09.2024

2. Сграда (сгради):

Първи вариант: Изграждане на нова сграда.

Втори вариант: Използване на подходящи сгради, общинска собственост (след ремонт и реставрация): Този вариант е по-удачен в момента. В гр. Козлодуй има две такива подходящи сгради:

А) Сградата и прилежащото дворно място, находящи се на ул. Христо Ботев №82, гр. Козлодуй (общинска собственост, предоставена за ползване и регистрирана като **галерия музей** към Национален музей Параход „Радецки");

Б) Сградата, находяща се на ул. Царибродска №1 и прилежащия терен към нея.

Двете сгради се намират на главна улица, една срещу друга са (според архитекти, строителни инженери, музейни служители, археолози и историци двете сгради представляват недвижима архитектурна ценност от местно значение, съгласно Закона за културното наследство). Според музейни служители двете сгради са подходящи за музеен комплекс от исторически и етнографски музей.

3. Визия за исторически музей: В историческия музей да се представят данни за историята на населените места от общината: бит, култура и религия; стопанска дейност (земеделие, животновъдство, занаяти, производство, търговия и др.); образование; спорт и др.

4. Визия за етнографски музей: В етнографския музей да се представят местни занаяти (тъкачество, шивачество, коларство, дърводобив, винопроизводство и др.). Голям интерес ще представлява експозиция от народни облекла и обичаи от населените места в общината.

5. Възможност за разширение на музея/музеите: Към двете сгради има дворни места и при необходимост може да се изградят допълнителни помещения.

6. Експонати: Експозициите да съдържат реални атрефакти и находки, открити при археологически разкопки на територията на общината със съответната информация за тях, но също представени като снимков материал или в дигитален вид. Подробна информация за всеки експонат, чрез специален QR код може да бъде представена в социалните мрежи.

7. Гостуващи изложби: Възможност за представяне на постоянни или временни тематични експозиции от други исторически музеи или частни колекционери. В разговори с музейни служители става ясна възможността част от артефактите и находките, открити на територията на община Козлодуй, които се съхраняват в национални или регионални музеи, да бъдат изложени в общинския музей при спазване на определени условия за експониране, съхранение и охрана, с цел опазването им.

8. Участие с проекти: в областта на историческия и културен туризъм или археологически изследвания на обекти на територията на общината, финансирани по национални или европейски програми.

9. Програми за работа с деца и младежи, предлагайки различни начини за забавление, образование и споделяне на знание (експериментални археологически разкопки, например в пясъчник в двора на музея; демонстрации и занаятчийски работилници – тъкачество, изработка на глинени фигури и съдове, изработка на накити и др. В края участниците да получават сертификат за елементарен курс).

10. Изнесени часове по Родинознание.

11. Други дейности.

Информация за ИСТОРИЯТА НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА И АРХЕОЛОГИЧЕСКИТЕ ОБЕКТИ И НАХОДКИ в община Козлодуй:

От събраната до този момент информация за археологическите обекти и находки в община Козлодуй, област Враца, фондовете на историческите музеи в Република България и научната литература е ясно, че историята на гр. Козлодуй и населените места от общината е от преди около 7000 години.

1. Антропоморфни (глинени) религиозни фигури, открити в рамките на гр. Козлодуй – от преди около 7000 години (ул. Ломска №14(16) в района на сегашното управление на ВиК

Козлодуй). Съхраняват се във хранилищата на Националния археологически музей към НАИМ - БАН, гр. София.

2. Открити артефакти при изкопни дейности при изграждането на напоителната станция Аспарухов вал и язовир Шишманов вал, 1962 г. Съхраняват се в хранилищата на Регионалния исторически музей (РИМ), гр. Враца.

3. Открити артефакти при спасителни разкопки на крепостта Августа (Аугустум) до село Хърлец, започнали през 1973 г., във връзка с изграждането на АЕЦ „Козлодуй". Съхраняват се в хранилищата на РИМ, гр. Враца. (Спас Машов, „Августа", Враца 1980г.).

4. Открити артефакти при изграждането на Дом на енергетика през 1974 г. *(два каменни саркофага от римската епоха)*. Съхраняват се в хранилищата на РИМ, гр. Враца.

5. Открити артефакти при проведени сондажни и изкопни археологически дейности в крепостите Регианум (Магура пятра, Калето, Селището), Камистум (Килера) и в границите на гр. Козлодуй. Съхраняват се в хранилищата на РИМ, гр. Враца.

6. Резултати от проведено спасително проучване на обект 25/2006 Хайредински (Аспарухов) вал в землището на с. Бутан, общ. Козлодуй, по трасето на газопровод „Балкански поток" през 2019 г. Откритите артефакти са предадени в музея на НАИМ към БАН, гр. София, **поради липса** на Исторически музей в гр. Козлодуй. (НАИМ-БАН, Археологически открития и разкопки през 2019г., том 2, стр.1258-1261).

7. Резултати от проведени спасителни археологически разкопки на обект 26/2007 при с. Гложене, общ. Козлодуй, по трасето на газопровод „Балкански поток" през 2019 г., - селище от тракийската и ранно римската епоха – 1400 г. преди Христа до 4 век след Христа. Откритите артефакти (*417 предмета*) са предадени в РИМ-Враца, **поради липса** на Исторически музей в гр. Козлодуй. (НАИМ-БАН, Археологически открития и разкопки през 2020г., том 2, стр.969-973).

8. Резултати от проведени спасителни археологически разкопки на погребални могили по трасето на газопровод от газохранилище Чирен до Козлодуй и Оряхово през 2023 г. в землището на с. Бутан, общ. Козлодуй, (открити ритуални гробове от преди около 4300-4200 години). Откритите артефакти са предадени в музея на НАИМ към БАН, гр. София, **поради липса** на Исторически музей в гр. Козлодуй.

9. Резултати от проведени спасителни археологически разкопки на погребални могили по трасето на газопровод от газохранилище Чирен до Козлодуй и Оряхово през 2024 г. в землището на с. Крива бара, общ. Козлодуй, (открит уникален ритуален гроб на дете от преди около 4900 години с използване на **цинобър**, символ на богатство и власт – **трети случай в света**). Аналогични открития са направени само в Португалия и Бразилия).

10. Други предмети с историческо за региона значение.

<u>Сведения за археологически обекти и находки в община Козлодуй</u>, област Враца:

1. Информация за археологическите обекти и находки в община Козлодуй, област Враца - Димитрова, Д. - Археологически паметници във Врачански окръг. София, 1985 г.
2. Известия на музеите в Северозападна България, том 23, 1995 г. – стр. 536-540.
3. Известия на музеите в Северозападна България, том 25, 1997 г. – стр. 55-65.
4. ИНФОРМАЦИЯ за археологическите находки в близост до гр. Козлодуй и региона, област Враца, съхранявани в РИМ Враца. Сведение от инвентарните книги в РИМ- Враца.
5. Издадени книги на краеведи и изследователи за Козлодуй и населените места от общината – Богдан Николов, Спас Машов, Никола Пачев, Стефан Златанов, Венелин Сабадошев и други автори.

<u>Допълнителна информация за археологически и съвременни исторически обекти</u> на територията на община Козлодуй:

1. Селищни тракийски структури и римски кастели/крепости от т.н. "Дунавски лимес":
   1.1 Римска крепост „Камистум", разположена на около 7.5 км западно от Козлодуй.

1.2 **Римска крепост „Регианум"** (т.н. Селището, Могилата), североизточно от Козлодуй.

1.3 **Римска крепост „Аугустум"** до село Хърлец.

Римска крепост „Аугустум" и Римска крепост „Регианум" със Заповеди на Министъра на културата са обявени за Национален археологичен резерват (НАР).

2. Средновековен християнски манастир в местността „Монастирището", (до „Валята"), в землището на с. Хърлец (подпален от кърджалийските орди на Осман Пазвантоглу около 1800 г.).
3. Първата християнска църква построена в община Козлодуй - с. Бутан с килийно училище към нея.
4. Първото селско кино в България, построено в с. Бутан.
5. Историческа експозиция „Козлодуй – новата станция на България", открита през месец май 2004 г.
6. Историческа експозиция „Попово ханче" в с. Бутан, в памет на Хр. Ботев и неговата чета.
7. Паметници и паметни плочи за загинали наши земляци за освобождението и обединението на България.

Поради липса на Исторически музей в гр. Козлодуй, откритите до този момент находки и артефакти са предадени и се съхраняват в Националния археологически музей към НАИМ-БАН, Регионалния исторически музей-Враца и други музеи в страната.

От направените справки от информацията за археологическите обекти и находки в община Козлодуй, област Враца, фондовете на историческите музеи в Република България и научната литература е ясно, че историята на гр. Козлодуй и населените места от общината е от преди около 7000 години.

В района **не са провеждани** системни археологически разкопки (освен спасителни по трасетата или на територията на инфраструктурни обекти) и предстоящи проучвания би обогатило научната информация не само за историческото минало на град Козлодуй и общината, но и за цяла Северозападна България.

Откритите досега обекти се намират в близост до гр. Козлодуй, до река Дунав (т.н. Европейски проект „Дунавски лимес", с цел развитие на туристическия и културен туризъм по поречието на р. Дунав) и населените места от общината и съществува възможност да бъдат социализирани (по Европейски проекти и със средства от ЕС). Разкритите структури – крепостни стени, сгради и др. могат да бъдат консервирани и реставрирани, за да бъдат посещавани. В района на обектите може да бъде извършено и социализиране – поставяне на указателни табели с информация за миналото на населеното място, пейки за отдих, както и съоръжения за спортуване.

Създаването и откриването на Общински исторически музей в гр. Козлодуй ще обедини многохилядната история на района от древността до наши дни: откритите обекти от античността, средновековието до освобождението на България от османско иго (светла памет на загиналите за нашето освобождение и подвига на поета-революционер Хр. Ботев и неговата чета), борбите и войните за обединението на нашата родина България, и съвременната ни гордост – АЕЦ „Козлодуй". Наличието на такъв музей ще дообогати както облика на общината, но също така и отношението и самочувствието на гражданите към местните ценности и култура! Наличието на общински исторически музей в гр. Козлодуй, съчетано с Националния музей параход „Радецки", АЕЦ „Козлодуй", провеждането на ежегодните традиционни празници в гр. Козлодуй и населените места в общината ще развие туристическия, културен и спортен туризъм, което респективно ще доведе и до увеличаване на приходите в общинската хазна.

Сведение за съществуващи музеи в района на Козлодуй:

1. гр. Оряхово – Основен исторически музей, открит през 1939 г. През годините музеят е разширен с допълнителни сгради: Етнографски музей, Музей на Дико Илиев,

Екимджиевата къща и Художествена галерия (общо 5 броя сгради). В момента Община Оряхово закупува още една частна къща за разширение на Историческия музей.

2. гр. Лом – Исторически музей, открит през 1925 г.
3. гр. Кнежа – Исторически музей, открит през 1971 г.

В програмата за развитие на регионите за периода 2021-2027 година, в концепцията за интегрирани териториални инвестиции, община Оряхово, Община Лом и Община Димово участват с проекти за външно финансиране относно „Повишаване на туристическата и историческата атрактивност на Северозападна България".

Предприети действия от Местната инициативна група:

1. През 2022 г. от името на г-жа Венета Борисова Конярова и нейни съмишленици е подадено предложение (Вх.№ 905-01-50/24.06.2022 г. - Община Козлодуй и Вх.№ 410-01-139/24.06.2022 г. - Общински съвет Козлодуй) за назрялата необходимост от създаването на Общински исторически музей в гр. Козлодуй. Това предложение е разгледано в Постоянните комисии на Общински съвет Козлодуй и са предприети действия от Община Козлодуй.

Проведени са разговори с ръководството на Националния исторически музей (НИМ) гр. София. Ръководството на НИМ - София се съобразява с желанието на гражданите от община Козлодуй и през месец декември 2022 г. сградата (регистрирана като галерия музей в Агенцията по вписванията на 01.07.1992 г.) и прилежащото дворно място, находящи се на ул. Христо Ботев №82, гр .Козлодуй, предоставени за ползване от НИМ - София, филиал НАЦИОНАЛЕН МУЗЕЙ ПАРАХОД "РАДЕЦКИ", са върнати на Община Козлодуй с цел създаване на Общински исторически музей.

2. На 11.01.2024 г. е проведена среща между Ръководството на Община Козлодуй и част от Местната инициативна група. Решено е да бъде подготвено и внесено предложение за изграждането на Общински исторически музей от кмета на Община Козлодуй г-жа Маринела Николова, което да се предложи за разглеждане и обсъждане от общинските съветници. **До този момент такова предложение не е внесено.**

Определения и концепции за исторически музей:

Определения за исторически музей:

1. Закон за културното наследство - **Чл. 24.** (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2011 г.):

Музеят е културна и научна организация, която издирва, изучава, опазва и представя културни ценности, природни образци и антропологични останки с познавателна, образователна и естетическа цел.

2. Конфедерацията на музейните асоциации:

Музеят е „институт, който събира, документира, запазва, показва, съхранява и тълкува материални доказателства и свързаната с тях информация за обществена полза".

3. Международният съвет на музеите (ИКОМ) приема следната дефиниция през 2007 г.:

„Музеят е постоянна институция с идеална цел, в услуга на обществото и неговото развитие, отворена за публиката, която събира, консервира, изследва, комуникира и показва материалното и нематериалното наследство на човека и обкръжаващата го среда, с цел образование, изследване и развлечение".

На 24.08.2022 г. дефиницията е променена, за да отговаря на съвременните процеси в развитието на обществото и културата, и гласи: *„Музеят е постоянна институция с идеална цел, в услуга на обществото, която проучва, събира, съхранява, интерпретира и представя материалното и нематериалното наследство. Отворени към публиката, достъпни и приобщаващи, музеите насърчават многообразието и устойчивостта. Те извършват своята*

дейност етично, професионално и с участието на общностите, предлагайки различни начини за образование, забавление, размисъл и споделяне на знание.“

PS: Създаването на исторически музей в гр. Козлодуй беше съкровена мечта на нашия съгражданин Николай Пачев - историк, краевед и автор на редица исторически книги, обявен посмъртно за Почетен гражданин на Община Козлодуй през 2023 година.

С уважение от наше име и името на нашите съмишленици от инициативната група:

Цветелин Христов:

Любим Спасов:

19.09.2024 г.

Гр. Козлодуй

СЪМИШЛЕНИЦИ:

1. Венета Конярова – учител и обществен деец;
2. Стефан Златанов – краевед и съавтор на книга, инженер;
3. Мая Занева – учител, историк;
4. Красимира Кузманова - служител на АЕЦ „Козлодуй“, историк;
5. Детелина Иванова - учител по история в СУ „Св. Св. Кирил и Методий“;
6. Живко Желязков - бивш служител на АЕЦ „Козлодуй“, пенсионер;
7. Румяна Нейкова – бивш служител на НЧХП „Хр. Ботев-1979”, пенсионер;
8. Мирослав Ангелов - доктор по история на Българската православна църква, специализирал архивно дело;
9. Матилда Гогова - финансов консултант;
10. Венелин Сабадош – наследник и собственик на първата мелница в Козлодуй. Автор на книги и статии за Козлодуй;
11. Людмила Дамянова - служител на АЕЦ „Козлодуй“, историк;
12. Георги Павлов - служител на АЕЦ „Козлодуй“;
13. Даниел Илиев - служител на АЕЦ „Козлодуй“, автор на книга за тракийските могили;
14. Николай Митрев - бивш служител на АЕЦ „Козлодуй“, пенсионер;
15. Захарина Стоименова - бивш служител на АЕЦ „Козлодуй“, пенсионер;
16. Данаил Деков - бивш служител на АЕЦ „Козлодуй“, пенсионер;
17. Петър Първанов - служител на АЕЦ „Козлодуй“, инженер;
18. Петя Дилова - журналист, ПИАР на ДП „РАО”;
19. Наталия Христова - жител на гр. Козлодуй;
20. Ангел Тодоров - бивш служител на АЕЦ „Козлодуй“, пенсионер.

ОБЩИНА КОЗЛОДУЙ
3320, гр. Козлодуй,
ул. „Христо Ботев" №13,
тел. 0973/ 85 800; факс 80 183
obshtina.kozloduy@gmail.com;
www.kozloduy.bg

KOZLODUY MUNICIPALITY
3320 Kozloduy,
13 Hristo Botev Str.
+359 973/85800; fax.+359 973/80183
obshtina.kozloduy@gmail.com;
www.kozloduy.bg

Рег. № 410-02-62-1
04.09. 2024 г.

ДО
Г-ЖА СВЕТЛАНА ЛЮБЕНОВА-ПЛЕШОЕВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ОБЩИНСКИ СЪВЕТ – КОЗЛОДУЙ

На Ваш № 410-02-62 от 09.08.2024 г.

Относно: Запитване на граждани, свързано със създаване на Общински исторически музей в град Козлодуй

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖО ПЛЕШОЕВА,

Преди всичко, като кмет на община Козлодуй, искам да Ви уверя, че подкрепям желанието на гражданите, които изразяват своето желание за създаване на Общински исторически музей. За да се случи този важен за всички жители на общината културен акт, са необходими редица последователни действия, основаващи се на законовите разпоредби.

В предоставеното от Вас запитване от г-н Цветелин Христов и г-н Любим Спасов са изложени твърдения, които не отговарят на наличната документация в общинска администрация, а именно:

– Сградата, находяща се на ул. „Христо Ботев" № 82, гр. Козлодуй, никога не е била собственост на НИМ – гр. София. Имотът и прилежащото дворно място са общинска собственост, като съгласно Заповед № 50/24.02.2006 г. на кмета на община Козлодуй е била предоставена за временно стопанисване и управление;

– Съгласно справка, направена в Службата по геодезия, картография и кадастър – гр. Враца през 2018 г. предназначението на въпросната сграда е – сграда за култура и изкуство, а на поземления имот – историческо място. В запитването на гражданите е посочено, че сградата е регистрирана като галерия музей на 01.07.1992 г. На тази дата, с протокол от 10.06.1992 г., подписан от министъра на образованието и науката и от министъра на културата, Корабът „Радецки" преминава към Министерството на културата. Години по-късно параходът става филиал на НИМ;

– Няма налични документи в общинска администрация, удостоверяващи идентификацията на сградата, находяща се на ул. „Христо Ботев" № 82, гр. Козлодуй, като недвижима културна ценност с местно значение. За целта има посочена процедура в Наредба № 3 от 10 юли 2019 г. за реда за идентифициране, деклариране, предоставяне на статут и за определяне на категорията на недвижимите културни ценности, за достъпа и подлежащите на вписване обстоятелства в Националния публичен регистър на недвижимите културни ценности. Известен е само фактът, че сградата е построена през 1939 г., което все пак ни задължава да говорим за реставрация на обекта.

Запитването от г-н Цветелин Христов и г-н Любим Спасов е за предприети действия от страна на Община Козлодуй за ремонт, реставрация и регистриране на въпросната сграда като Общински исторически музей. В отговор Ви предоставям следната информация:

1. След освобождаване на сградата от филиала на НИМ – Национален музей „Параход Радецки" е направен оглед от главния архитект на Община Козлодуй. През 2023 г. е проведена среща с лицензиран проектант, който има готовност да изготви проект, с който Община Козлодуй да кандидатства при отваряне на Програма за ремонт и реставрация на сгради за култура и изкуство. Освен че са необходими средства за ремонтните действия, смятам, че е необходимо да се съхрани сградата в автентичния й вид.

2. Съгласно Закона за културното наследство и Наредба № 10 от 28 октомври 2021 г. за реда за създаването на музеи по чл. 25, ал. 2 от Закона за културното наследство е необходимо да бъдат предприети редица мерки за създаването на музей, свързани с участието на експерти в различни области. За да стане ясно защо към момента не са предприети конкретни организационни действия за създаването на музей, ще цитирам чл. 5, ал. 1 и ал. 2 от горепосочената Наредба:

Чл. 5. (1) Държавни органи, ведомства, висши училища, юридическите лица с нестопанска цел и регистрираните вероизповедания могат да създават музеи по чл. 1, т. 1. Актът за създаването следва да съдържа обосновка за обществената значимост, научния, културния, обществения, религиозния или туристическия интерес към музея.

(2) Министърът на културата издава разрешение за извършване на музейна дейност по чл. 25, ал. 2 от ЗКН след представяне на:

1. заявление;
2. посочен тематичен обхват на музея и концепция;
3. списък на обособената група от предмети и образци с описания и снимки, като се посочват номерът на удостоверението и наименованието на музея, който го е издал, по реда на наредбата по чл. 107, ал. 1 от ЗКН, че вещта/вещите не съответства/т на изискванията за културна ценност по ЗКН;
4. план на сградата за музей с обозначени пространства за експозиция, фондохранилища, санитарни помещения за персонала и за посетители, работни помещения; наличие на сигнално-охранителна техника, система за пожароизвестяване и средства за пожарна безопасност;
5. информация за източници на финансиране на дейността на музея; проект на бюджет за издръжка на сградата и персонала и средства за дейности за издирване, изучаване, опазване и представяне на предметите и образците от тематичния обхват;
6. проект на длъжностно разписание на специалистите, отговорни за управлението и дейността на музея, съобразено с класификатора на основните музейни длъжности; списък на музейните длъжности с необходимата квалификация съгласно класификатора по чл. 37, ал. 2 от ЗКН;
7. проект на устройствен правилник на музея;
8. предложение за цифров шифър на музея, който съдържа абревиатурите на наименованието на музея и на съответния фонд;
9. становище от национален или регионален музей относно обществената значимост на предметите и образците.

В заключение искам отново да Ви уверя, че Община Козлодуй търси възможности за създаване на Общински исторически музей и разчита на добрия диалог с гражданите по тази тема.

С уважение,

инж. МАРИНЕЛА НИКОЛОВА
кмет на община Козлодуй

Съгласувано с:
Зорница Симеонова, заместник-кмет на община Козлодуй
Ивалина Петрова-Драганова, юрисконсулт

Изготвил: Величка Нейчева, директор на дирекция „Хуманитарни дейности"